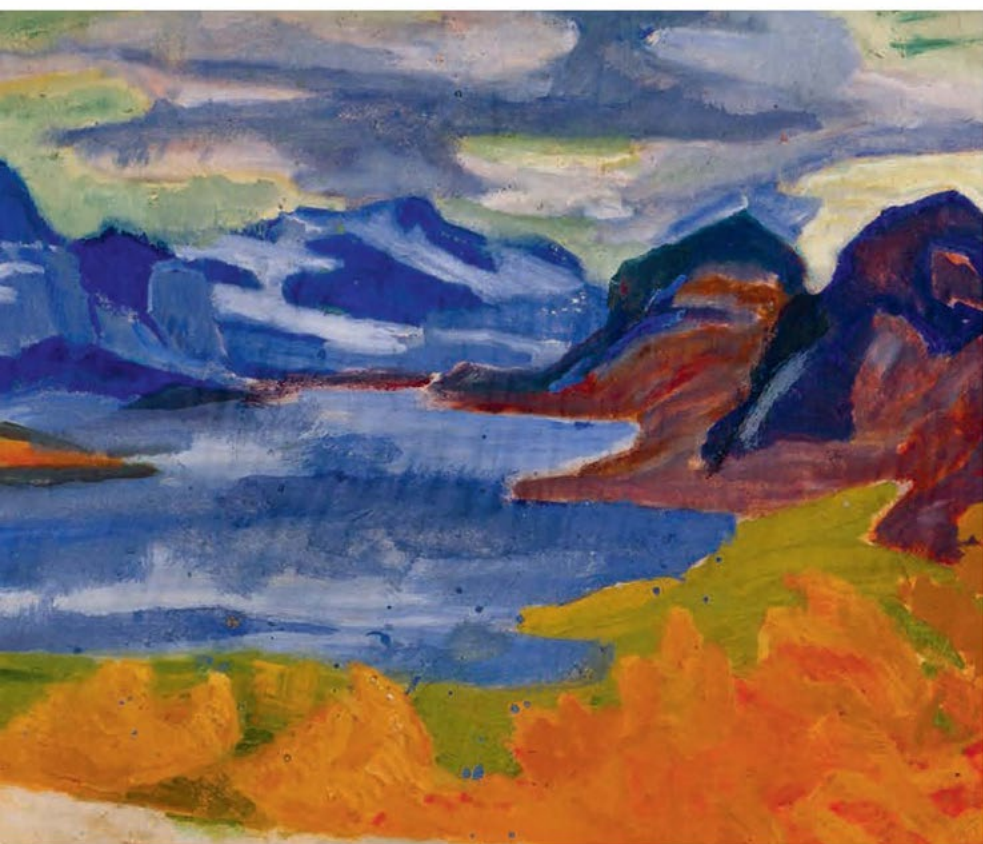

KARIN SMIRNOFF

Møj brat

Ljndeni

Moj brat

Vyšlo aj v tlačovej podobe

Objednať môžete na

www.lindeni.sk

www.albatrosmedia.sk

Ljndeni

Karin Smirnoff

Môj brat – e-kniha

Copyright © Albatros Media a. s., 2023

Všetky práva vyhradené.

Žiadna časť tejto publikácie nesmie byť rozširovaná
bez písomného súhlasu majiteľov práv.

ALBATROS **MEDIA**

Môj brat

Ljndeni

KARIN SMIRNOFF

Môj brat

Ljndeni

Karin Smirnoff: Jag for ner till bror

Copyright © Karin Smirnoff, 2018

Translation © Dominika Wittenberg Gašparová, 2023

Slovak edition © Albatros Media Slovakia, s. r. o., 2023

Všetky práva sú vyhradené. Žiadna časť tejto publikácie sa nesmie kopírovať a rozmnožovať za účelom rozširovania v akejkoľvek forme alebo akýmkoľvek spôsobom bez písomného súhlasu vydavateľa.

ISBN v tlačenej verzii 978-80-566-3200-0

ISBN e-knihy 978-80-566-3324-3 (1. zveřejnění, 2023) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-566-3325-0 (1. zveřejnění, 2023) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-566-3326-7 (1. zveřejnění, 2023) (ePDF)

NA SEVERE V DIALI

Hlboko v pekle,
na Severe v diali
hrám na harmonike
pre bolesť, čo dušu páli.

Mech už praskol.
A čosi praská v duši.
Tam ďaleko v pekle.
Na bielej súši.

Helmer Grundström
(zo zbierky *Detta är mitt land*, Norstedts, 1939,
preklad Jana Warcholová)

Jeden

Vybrala som sa navštíviť brata. Nasadla som na autobus idúci popri pobreží a vystúpila pri é štvorke. Do dediny som musela dôjsť peši.

Hustý sneh zavial cestu a do nízkych kapcov sa mi sypali vločky. Členky ma oziabali ako keď som bola decko.

Snažila som sa stopovať ale okolo nešlo žiadne auto. K bratovmu domu mi ešte ostávalo niekoľko kilometrov hore kopcom.

Aby mi cesta rýchlejšie ubehla pospevovala som si evertataubeho.

Naši rodičia evertataubeho milovali a potom bolo po nich.

Vietor prefukoval cez kabát. Úplne hore chýbal jeden gombík takže sa mi sneh topil na krku. Už by som tam mala byť. Krajina pôsobila pod vrstvou snehu anonymne. Netušila som ani či som už aspoň minula statok eskilabrännströma. Pridala som do kroku. Ďalej som si hmkala taubeho. *Pokiaľ sa loďka bohdá na hladine a kto rozhodol o tvojom narodení.*

Z rozvíreného snehu sa vynorila akási postava. Zhrbená ľudská silueta zápasila s vetriskom. Najprv som nevidela či to je muž či žena.

S ďalším poryvom vetra mi hrubé laponské palčiaci spadli kamsi na zem. Postava na niekoľko sekúnd zmizla no potom sa vietor rozhodol že sa do toho ešte raz oprie až som napokon v oku búrky zbadala kto to je.

Nepoznala som ho.

To je počasie povedal keď podišiel bližšie a ja som namiesto odpovede len prikývla. Spýtal sa ma kam idem. Odvetila som že na kippov statok.

Tak to ste na rázcestí zle odbočili ozvalo sa spod šálu.

Mali ste ísť doprava. Ukážem vám cestu povedal priateľsky. V štrbine medzi šálom a čiapkou som zazrela nos a oči. Snažila som sa zachytiť jeho pohľad ale hľadel rovno pred seba.

Obrátili sme sa aj keď vnútorný kompas mi radil opak. Po-núkol mi svoje palčičky.

Už dlho sa so mnou nikto nepodelil o rukavice. Nechápala som ako som mohla zablúdiť.

Vydali sme sa opačným smerom. Zohnutí proti vetru ako v tej knihe deti z hory frostmofjället.

Býval neďaleko a volal sa john.

Ja som jana predstavila som sa. Idem navštíviť brata.

A váš brat sa volá bror odvetil. Viem kto ste.

A vy máte kam namierené zakričala som aby som prehlušila vietor ktorý chytil druhý dych.

Nikam zahučal späť. Prosto mám rád nečas.

Ukázal smerom k užšej ceste kde boli v snehu stále badateľ-
né stopy. Bývam kúsok tým smerom. Podťe sa na chvíľu zohriať
a keď sa vietor upokojí môžete ísť ďalej.

Váhala som pretože som ho nespoznala aj keď by som mala. Navyše som vedela že tá ceste vedie k statku eskilabrännströma.

Žijete tam v tom opustenom dome spýtala som sa a on pri-
kývol.

Nevedela som že je obývatelný. Bývate tam s rodinou ale-
bo ste sám.

Tam môže človek žiť len sám povedal.

Sneh nám neprestajne bičoval tváre. Líca som si už od chladu dávno necítla. Vošla som dovnútra za ním.

Založil v pecku oheň. Oblečenie sa mi sušilo na stoličke a tak som si na lavicu v kuchyni sadla len v spodkoch a tielku. Na pleciah mi dal ružový vlniak.

Ten je z blázince v údolí. Keď ho zavreli všetko vydražili.

Miestnosť mi bola povedomá. Pomyslela som si že som tu už niekedy určite bola. Kuchyňa pôsobila mierne ošumelo no vládol v nej poriadok. Okrem lavice tu stál starší rozkladateľný stôl pár podomácky vyrobených drevených stoličiek almara a hodiny ktoré síce tikali ale ukazovali nesprávny čas.

Zdalo sa že tam býva. Pravdepodobne spal na lavici z ktorej sa mi teraz hojdali nohy lebo som nedočiahla až na zem.

Spíte v kuchyni opýtala som sa zvierajúc v dlaniach horúcu šálku ktorú mi podal.

Väčšinou hej povedal. Aspoň cez zimu. V lete spávam na poschodí alebo v prednej izbe.

Je vo vašej prednej izbe vymalovaný strop spýtala som sa lebo sa mi na ňu vybavila nejaká matná spomienka. Prikývol a odchlipol si z kávovej podšálky držiac medzi zubami kocku cukru ako to u nás na dedine zvyknú robiť starší ľudia.

Videla som ju pred sebou. Pár žltých gumákov na čiernej truhlici ktorá sa nedala otvoriť. Pamätám sa že som na ňu nakoniec použila železné páčidlo. Našla som ho zapichnuté v zemi na označenie hranice pozemku. Vsunula som ho medzi zámok a truhlicu a zaprela sa až kým sa s prasknutím nepoddal.

O dvadsaťpäť rokov neskôr som sa už nepamätala čo v truhlici bolo. Možno okrem zatuchnutého vzduchu nič.

Spomínate si na môjho brata adama spýtal sa.

Nespomínala som si.

Hrávali sme sa v stodole na sene. Skákali sme doň zo strešných trámov.

Adam bol odo mňa o pár rokov starší a odvážnejší akokoľvek som sa snažil prekonávať strach. V ten deň ukradol nejaké cigarety vraj či nechcem skúsiť. Nechcel som pred ním vyzerať ako malé decko a tak som si jednu bezfiltrovku strčil do úst a brat škrtol zápalkou. Začal som sa od dymu dusiť. Prepadol ma záchvat kašľa až mi cigareta spadla do sena. Nájst' žeravú cigaretu v kope sena je asi také ťažké ako nájst' v ňom ihlu.

Čerstvé seno by možno oheň zadusilo aj samo ale čím viac sme sa v ňom hrabali tým viac kyslíka doň prúdilo. O chvíľu už všade okolo nás blčali plamene.

Zoskočil som na zem a vybehol zo stodoly na slnko a na vzduch. Za zadkom ma hustý dym nasledoval ako chvost. Rozbehol som sa cez dvor k statku pre pomoc ale potom som si všimol že adama nikde tak som bežal naspäť. Volal som naňho. Pomedzi dym a plamene som zazrel jeho ruku trčiacu z kopy sena.

Muž zmlkol a snažil sa upokojiť. Narábal s riadmi pri kuchynskom pulte. Handrou zbieral kávové zrnká a z čela si odhňal tmavé kučery. Potom sa na mňa zahľadel a dodal.

Pravdepodobne sa udusil už dymom. Pristavil som k povale rebrík zadržal dych a vyštveral sa nahor tak rýchlo ako som vedel. Chytil som ho za ruku a snažil sa ho stiahnuť no bol príliš ťažký a ja prislabý.

Tak tak. Bol som prislabý na to aby som si zachránil brata. Ani som si nevšimol že mi horia vlasy. Pamätám sa len akú mal na mŕtvej paži jemnú kožu.

Na tej truhlici stáli jeho gumáky ak vás to zaujíma.

Smutný príbeh. Mala som pocit že si ho vymyslel.

Z tepla ohňa a horúcej kávy na mňa prišla únava. Mala by som sa obliecť a pokračovať hore kopcom za bratom ale nevládne telo sa vzpieralo vydať sa znovu von do víchrice. Skrčila som si nohy pod seba a snažila sa prísť na to čo to tam cítiť. Nebol to zápach. Predstavovala som si že tak to asi vonia v cudzine. Zatuchlina povedala by matka a možno to naozaj bola len stará špina ktorú som začuchala ako nejaký stavač čo zavetрил stopu. Ako som sa snažila tak som sa snažila nedokázala som ten pach identifikovať.

Môžete prespať tu ak chcete povedal. Usteliem si na zemi alebo sa vyspím v kresle.

Lavica sa dala rozložiť a napriek tomu že sa mi dotyky neznámych priechili navrhla som že sa tam zместíme obaja i keď nám bude tesno.

Sfúkol lampu a ja som si až teraz uvedomila že v dome nie je elektrina. V tmavej kuchyni zavládlo zvláštne ticho zatiaľ čo za oblokom s jednoduchým sklom zápasili vietor sneh chlad a tma.

Nedokázala som zaspať. Za zvuku tikajúcich hodín sme načúvali nášmu dychu. Lahla som si úplne na kraj s jednou nohou visiacou cez tvrdý okraj lavice. On sa tlačil k operadlu. Aj keď sme sa takmer nedotýkali cítila som ako jeho telo lemuje to moje. Vdychovala som vzduch ktorý on vydychoval akoby sme boli zaseknutí pod vodou a museli sa deliť o kyslíkovú bombu.

Nohu sa mi znovu podarilo vtisnúť do postele. On už nakoniec nedokázal udržať pažu a tak spadla tam kam mala. Nakoniec moja ruka vkrázla do jeho otvorenej dlane a myšlienky v hlave konečne ustali.

Keď som sa zobudila bolo vidno. Miestnosť zrazu získala iný nádych ako večer predtým. Okná rámovali vyblednuté závesy z deravej zodranej látky. Na parapete sa tlačili muškáty ktoré sa už čoskoro mali prebudiť zo zimného spánku.

John bol hore. Prikúril v piecku a k včerajšiemu zvyšku kávy pridol ešte pár vrchovatých lyžičiek.

Poležiačky som pozorovala ako sa v krikľavo žltej hellyhan-senke s niečím babre pri kuchynskej linke. Keď sa mikina obrá-tila po prvýkrát som uvidela jeho tvár v dennom svetle. Nedo-kázala som sa ubrániť a automaticky som odvrátila zrak.

To nič som na to zvyknutý.

Na stôl prestrel kávové šálky chlieb maslo a syr västerbotten. Pousmial sa vraj dúfa že som sa dobre vyspala a sadol si k pod-šálke s kockou cukru.

Čo sa stalo potom opýtala som sa. Keď brat zomrel.

Tentoraz som už pohľad udržala a dôkladne študovala po-pálenú pokožku pripomínajúcu ryhy na vysušenej plytčine po-krývajúce jednu polovicu tváre.

Po adamovej smrti sa všetko zmenilo. Dovtedy sme boli ako všetci drobní roľníci ktorých dokázalo hospodárstvo ako tak uživiť. Otec v zime robil v lese a v lete rybárčil. Keď bol preč rozhodoval doma adam nie matka. Tá len sedávala na podnož-ke pri dreze a dojedala zvyšky z našich tanierov. Nie preto že by bola nejaká menejcenná prosto to tak chcela.

Na chvíľku sa pri tej spomienke zamyslel a stíchol.

Podľa otca som adamovu smrť zaviniť ja. Vraj som ho mo-hol zachrániť. A pretože som k tomu mal aj zajačí pysk a bol nedoslýchavý poslali ma do školy v örebro kde vraj dokázali liečiť ako zajačie pysky tak aj hluchotu.

Kolko si mal vtedy rokov spýtala som sa pre analytický po-riadok vecí.

Takmer jedenásť.

Začala som sa obliekať. Nohavice som si natiahla na noha-vičky. Ponožky a kapce už stihli vyschnúť. Ešte stále snežilo ale

už len riedko. Slnko sa dralo spoza mrakov von. Možno dnes bude pekne.

Na tvár mu dopadlo jemné svetlo. Mala som chuť dotknúť sa popáleného miesta aby som ho vedela vymodelovať z hliny ale pomyslela som si že by to mohol zle pochopiť.

Môžem sa pred odchodom pozrieť do prednej izby.

Nech sa páči.

Miestnosť vyzerala presne ako som si ju pamätala. Strop zdobili blednúce ľudové motívy a drevené trámy boli natreté strakatou maľovkou.

Dokonca aj truhlica stála na svojom mieste i keď už bez žltých gumákov.

Novinkou ale boli steny pokryté olejovým plátnom rôznych veľkostí jednoducho pripevnené zošívачkou. Malby pripomínali scény zo života. Oheň dym tváre tráva more časti tiel gumáky a ruky boli tak šikovne namaľované že vyzerali ako fotografie.

To si maľoval ty opýtala som sa a on prikývol. Sem tam zvyknem maľovať.

Už si ich niekomu ukázal spýtala som sa no vraj nie ja som vraj prvá.

Celkom ti to ide povedala som zaskočená tým čo vidím. Zasiahli ma tak prudko až som sa musela pobrať domov. Vyčúvala som z miestnosti s plátnom na pozadí a s johnovou popálenou tvárou a hustými čiernymi vlasmi v popredí.

Videla som pred sebou nielen jeho obrazy ale aj mňa brata a rodičov. Matka pribehla s krikom že vraj treba niečo robiť. Zachrániť ho. Kravy od vzrušenia bučali. Kôň erdžal zabi zabi.

John zodvihol ruku na pozdrav. Zakývala som mu späť. Keď za mnou zavrel dvere rozbehla som sa a zastavila sa až keď mi dochádzal dych.

Dva

Sedeli sme v brorovej kuchyni a popíjali whisky. Alebo lepšie povedané bror pil whisky a ja čaj. Založil oheň a ja som sa snažila nevšímať si všadeprítomnú špinu a neporiadok. Narodili sme sa len pár minút po sebe a v mnohom sme si podobní. Zvlášť výzorom. Bledí a chudí s riedkymi ryšavo blond vlasmi a takými nevýraznými črtami tváre že nás nikto nevolá inak ako dvojčatá.

Stalo sa niečo že si tu spýtal sa.

Nie nič zvláštne sa nestalo povedala som a spomenula si pri tom na obrazy u johna.

Skrátka nemala som na veľkú noc čo robiť.

Večer plynul. Vzali sme nášho losieho psa na prechádzku. Na nebi opäť vyšli hviezdy. Psisko nás ťahalo rýchlym tempom. Bolo mínus dvanásť a pod nohami vŕzgal sneh. Pri statku göranabäckströma sa končilo pouličné osvetlenie ale vystačili sme si so svetlom odrážajúcim sa od snehu a hviezd.

Preberali sme miestne pletky. Kto umrel koho postihla choroba. O poľovačke na snehule v horách a o vydarenom párení so susedovou sučkou. Prosto o bežných veciach o akých sa ľudia v smalångeri zvyknú baviť. Nehovorili sme o tom prečo ho emelie opustila ani o tom v akom úpadku sa nachádza náš rodičovský dom.

Aj túto noc som strávila na kuchynskej lavici. Nevládala som sa ani len vyzliecť. Namiesto prikrývky som použila kabát a ihneď som zaspala.

Na druhý deň som si navliekla gumené rukavice do vedra s vodou naliala saponát a systematicky som drhla izbu po izbe. Poobede sa už na schodoch pred domom hromadili čierne plastové vrecia s pivnými plechovkami kartónmi od pizze s mŕtvymi črepníkovými rastlinami novinami jedlom po záruke s prázdnyimi konzervami psieho žrádla fľašami od alkoholu s rozbitými dekoračnými predmetmi a obrazovými rámami a množstvom postrihaných ženských šiat.

Hovorí sa že každý má na niečo talent. Ja som sa vyžívala v pohľade na to ako sa mi pod rukami vynára žilovitá namydlená podlaha a farba lepidla medzi dreveným obkladom na stenách. Uživala som si pohľad na horúcu vodu rozpúšťajúcu jedlo tuk vývratky a ďalšie substancie tvoriace na kachličkách a poličkách v chladničke a v špajzi tvrdú škrapinu. S radostou som dokonca pozorovala ako sa vo víre práčky zo závesov kobercov a oblečenia uvoľňujú mesiace možno roky špiny. Ten pocit keď som ich nakoniec mohla vyvesiť v sušiacej skrini. Chcela som bratovu depresiu odpratať tým istým spôsobom ako som odpratala tú moju. Bolo to ako hrať tetris. Keď kúsky skladačky zapadnú na svoje miesto odoženú tak iné myšlienky.

Bror ma bez záujmu pozoroval z kuchynskej lavice. Sem tam si odpil z piva. Keď vyprázdnil jednu fľašu odišiel si do špajze po ďalšiu. Možno som prišla prineskoro.

Počul som že si spala na statku eskilabrännströma povedal.

Myslíš u johna opýtala som sa a dúfala že bude pokračovať no jeho málopravné ústa už ani nepípli. Namiesto toho naďalej zízal do nebezpečného nekonečna.

Posadila som sa vedľa neho načiahla sa po fľaši teplého piva a odpila si.

Ty sa s johnom poznáš spýtala som sa.

Všetci sa s ním poznajú odvetil bror.

Ja nie povedala som.

Nebýva tam dlho utrúsil bror.

To je možné zhodnotila som a vrátila sa späť na zem. Nemáš tu nič na jedenie musíme ísť na nákup.

Oprel sa o mňa a ak by som si brata tak dobre nepoznala myslela by som si že plače.

Páchol smútkom a potom. Objala som ho a pohladila po vlasoch ako kedysi. Bude dobre povedala som.

Bude dobre.

Tri

Vycúvala som džípom z garáže a vrecia s odpadom hodila na korbu. Bror si dával načas. Nakoniec otvoril dvere a nechal von vybehnúť mačku. Poobzerala sa na všetky strany a vliezla pod schody.

Potom vyšiel bror s kapucňou na hlave. Poobzeral sa na všetky strany a vyliezol na sedadlo spolujazdca. Horúčkovito stláčal gombíky klimatizácie aby spustil teplo.

Jeho pleť mala sivastý tón. Dokonca aj pehy mu vybledli. Do očí mu padali masné pramienky vlasov. Márne sa ich snažil dať za uši.

Cesta bola po fujavici zľadovatená. Auto sa dole kopcom posúvalo len pomaly. Pri odbočke k eskilovibrännströmovi som spomalila a sledila po stopách v snehu. Cesta k domu však bola panensky hladká.

Nič o johnovi nevieš povedal bror. Nie je to zlý človek ale nepoznáš ho.

To je pravda a on zas nevie nič o mne odvetila som. No teda okrem toho že som otcovrahyňa ale to asi vedia všetci.

To hej povedal bror to vedia všetci. Až na to že nezomrel.

Ľudia na nás civeli ako vždy. Zastavovali sa aby mohli pozorovať diptych odohrávajúc sa priamo pred ich očami. Po precitnutí sa vrátili späť k cenovkám a dátumom spotreby. Bola to malá jednota. Sotva väčšia ako bývali kedysi obchody s rozličným

tovarom. Nevlastnila ich rodina jednotovcov aj keď my sme ich tak vždy volali.

Jednotovcov tvorila mama otec a synovia. Vlastnili to tu už odnepamäti. Najmladší syn mohol mať tak šesťdesiat a ak by neoplešivel vyzeral by ako kedysi. Našej návšteve sa úprimne potešil. Navrátilcov či novoprišielcov tu nevídať na dennom poriadku. Nanajvýš nejakého chudobného utečenca s dočasným pobytom. Asi preto sa nikdy neunúvali obchod zrenovovať či rozšíriť. Potraviny ešte aj dnes stáli naskladané vo vysokých policiach pozdĺž stien.

Tlačila som pred sebou vozík a snažila sa myslieť niekoľko dní dopredu. Bror kráčal za mnou ako v tranze a smrdel keď si zrazu všimol staršieho jednotu a zastal pri trvanlivých potravinách.

Prosím si dve konzervy artičok povedal bror a vyslúžil si za to od jednotu dlhý pohľad.

Artičoky skladovali úplne hore. Zaprášené ako v nejakom vojenskom sklade. Obchodník posunul rebrík o kúsok ďalej a vyliezol nahor. Zdola sme pozorovali ako sa pod jeho telom schodíky prehýnali. Pán jednota nebol iba tučný bol obrovský. Zadok sa mu triasol ako huspenina. Po líkach mu stekal pot a vo veľikánskej hrudi mu pískalo.

Pre boha živého zašepkala som. Bolo to nutné.

Keď muž zliezol na zem a podal mu konzervy bror sa naňho zlomyseľne uškrnul.

Nech sa páči povedal. Dúfam že vám budú chutiť ako minule.

Vyložili sme tovar na pult. Pri každom produkte ktorý pani jednotová nablokovala zopakovala o aký tovar ide. Jedna káva. Jedno mydlo. Jedna prepravka nealka. Jedny tampóny. Jedny pomaranče. Jedny ušné kvapky.